

HET KEIBREKERSPAD

HERNIEUWDE VERBINDING TUSSEN REET EN TERHAGEN

Een kwestie van naamgeving

Op 15 januari 2012 genoten meer dan honderd wandelaars van de opnieuw opengestelde trageweg-verbinding tussen Terhagen en Reet. De oorspronkelijke weg was in de loop van 100 jaar stelselmatig weggegraven voor de kleiwinning. De Provincie Antwerpen, samen met de gemeenten Rumst en Boom, nodigde iedereen uit om een gepaste naam te zoeken voor de nieuwe weg.

Jan Goossens, voorzitter van Rumesta, was aanwezig op de feestelijke heropening, en kwam met de vraag om mee naar een naam te zoeken. Buiten Rumesta kwam er reactie van een 40-tal personen die allen hun voorstel indienden. Zij kwamen tot Trage weg, Terhage weg, Traagpad, Graag Traag weg, of Terhaagpad. Anderen verwezen naar de klei en kwamen tot Potjeirpad, Potjeirweg, Kleitrapperspad, Kleiweg, Kleiontginningsweg, Puttenweg. Er werd verwezen naar verdwenen gehuchtjes in Mussenpottenweg en De Wildernis.

Vanuit Rumesta kwam het voorstel van Leo Vermeulen om een gepast toponiem te vinden. Leo stelde voor om de weg die naar Terhagen (“*Traag*”) loopt, gewoon *Traagse Weg* te noemen.

Los van Leo en Rumesta had ik zelf wat liggen nadenken over een gepaste naam, temeer omdat ikzelf al vele jaren in het gebied werk, eerst bij Wienerberger afdeling Heylen, later bij Wienerberger Rumst, en er eerst als keibreker en later als baggerman mee vorm heb aan gegeven.

Eerbetoon aan een uitstervend beroep

Ik dacht aan mijn betreurde overleden collega Peter Verhoeven die hier op jonge leeftijd in de kracht van zijn leven bij een smartelijk werkongeval om het leven kwam op 27 januari 2005. Beiden waren we vertrouwd met de steenbakkerijen van kindsbeen af. Peter was echt gedreven en onvermoeibaar bezig met zijn werk en ook daarbuiten op syndicaal vlak. Hij had eveneens een grote interesse voor de geschiedenis van de baksteenindustrie en oude technieken.

Ik moest een naam vinden die hij zeker ook had goedgekeurd.

Ik dacht: Waarom niet de gewone man eren, de keibrekers die hier werkten van 1910 tot 2008, onder moeilijke omstandigheden, vooral dan de verzengende zomerhitte of plots opkomende regenvlagen die alles dadelijk in een modderpoel veranderden? Of de winterse vrieskoude, bevroren transportbanden, en het wegscheppen met de schop van ettelijke kubieke meters klei die van de transporten viel als er zich een storing voordeed. Onze voorlopers werkten op houten klompen zonder degelijke regenkleding, wat nog meer bewondering opriep.

Oorspronkelijk werd de klei met de hand gestoken door kleistekers omdat de eerste baggermachines pas rond de eeuwwisseling (1900) werden ontwikkeld. De firma Orenstein en Koppel (O&K) te

Brussel was gespecialiseerd in deze baggermachines. Later maakten ook de Boomse Metaalwerken (B.M.) en de firma Landuydt te Terhagen baggers. Rond 1910 verschenen de eerste in onze gemeente maar niet alle steenbakkers konden zich deze nieuwigheid veroorloven. Er werd dus ook nog klei gestoken op de oude manier, met de hand, en dit elk jaar tot begin oktober. Men gebruikte hiervoor rechte spaden.

Het delven gebeurde trapsgewijs en alle onzuiverheden zoals keien (septaria), ekkerstenen en steentjes werden verwijderd.

Bij het baggeren met de emmerkettingen (*schamoteur*) ontstond een diepe rechte groeve afhankelijk van de lengte en inclinatie van de baggerarm (*fles*). Op de steile hellingen moesten keibreakers (Terhagen) of keikappers (Rumst) de keien verwijderen die steeds op een lijn en dezelfde hoogte bloot kwamen. Anders werden de keien immers mee gemalen in de fabriek en kwam de baksteen vol kalkpitten te zitten waardoor de

Doorsnede van een kei.(waterkei)

scherf kon springen. Ook probeerde men hierdoor schade te voorkomen aan de baggeremmers, vooral aan de messen op deze emmers. Septaria, de keien of “kaa’s” in de volksmond, zijn eigenlijk kalkknollen, een sferische concretie bestaande uit carbonaten en gekenmerkt door interne, radiale barsten die naar het centrum toe verbreden. De wanden van de onregelmatige keien die hierdoor ontstaan zijn vaak bezet met mineralen.

De keien worden met de hand uit de klei gekapt door middel van een pikhouweel (*pios*), traditioneel met een kop van 3 kg van gesmeed en gehard staal en een essenhouten steel van 90 cm. De laatste 8 jaar worden ook houwelen gebruikt met een steel van polypropyleen versterkt met fiberglas, om zoveel mogelijk de kans op zware terugslag en polsletsels te vermijden. Ook steelbreuk komt met dit gereedschap zelden voor.

Ik kan je verzekeren, als je zo een hele dag keien uitkapt en werkt op een steile helling van 40 m diep met 3 lagen keien op verschillende hoogten, waarbij je goed moet opletten om niet weg te schuiven, dat je dan ‘s avonds wel voelt dat je gewerkt hebt.

Momenteel werken de laatste keibreakers in Rumst, en is het een uitstervend beroep met een korte geschiedenis.

Omdat heel wat goede keibreakers van Terhagen en Eikerveld afkomstig zijn dacht ik als eerbetoon aan deze werklieden de trage weg Keibreakerspad te noemen.

Traditioneel pikhouweel (pios) met essenhouten steel

Bij stemming op de bestuursvergadering van Rumesta werd besloten deze naam in te dienen. De jury heeft dan unaniem voor deze naam gekozen, en onze gemeente is een nieuwe oude weg rijker. Het schenkt voldoening om dagelijks te zien dat vele wandelaars, fietsers en zelfs ruiters de weg intens gebruiken.

Rudy Schaerlaecken

Opgedragen aan Peter Verhoeven (1970-2005)